

Тема. Синтез різних жанрових ознак у романі (героїчного епосу, лицарського, авантюрно-пригодницького, філософського роману, пародії). Широта філософського змісту твору, можливість його різних тлумачень. Популярність «вічних образів»

Мета: з'ясувати роль жанрової специфіки роману та особливостей хронотопу у створенні художньої моделі Іспанії на рубежі XVI-XVII століть; поглибити учнівські знання про основний конфлікт роману про Дон Кіхота, узагальнити розуміння філософського сенсу твору Сервантеса та авторського задуму в цілому; поглибити розуміння поняття «донкіхотство» та розуміння образу Дон Кіхота як вічного образу світової літератури; ознайомити учнів з кращими витворами різних видів мистецтв, створених під впливом роману Сервантеса й образу Дон Кіхота; розширювати учнівські горизонти сприйняття літературних творів у контексті світової культури.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

II. Актуалізація опорних знань учнів.

Дати відповідь на одне із питань:

- Чому Дон Кіхот, який прагне досягти шляхетних лицарських ідеалів у житті, видається смішним?
- Ким насправді є Дон Кіхот — самовідданим героєм чи блазнем, безумцем чи мудрецем, наївним мрійником чи борцем за людське щастя й гідність?

III. Мотивація навчальної діяльності. Тема і мета уроку

Учитель. Перегорнуті останні сторінки першої частини роману Сервантеса про Дон Кіхота. Нещасний божевільний «мандрований лицар», припроваджений додому у клітці, «ніяк не міг уторопати, де він і що з ним діється». Проте небога Дон Кіхота і ключниця, спостерігаючи за хворим, стривожені й збентежені, думали про те, «що скоро пан їхній і дядько трохи оклигає, зразу ж знову од них утече. Так же воно потім і сталося, як вони гадали». Цілий місяць вони виходжували вдома Дон Кіхота. Син сусіда Самсон Караско розповів, що якийсь Сід Ахмет Бен-Інхалі видав історію Дон Кіхота і тепер нею усі зачитуються. Пригоди знову покликали Дон Кіхота і Санчо Пансу в дорогу. Але то вже інша історія, точніше, продовження цієї першої, з якою ми познайомилися.

Повернувшись додому після своїх нових пригод, Дон Кіхот захворів. У гарячці до нього повернувся розум. Перед смертю він прокляв лицарські романи й склав заповіт небозі, що вона успадкує його майно лише в тому

разі, коли вийде заміж за людину, яка у своєму житті не прочитала жодного лицарського роману.

Сьогодні ми спробуємо зібрати в одне ціле розкидану по всьому роману інформацію про тогочасну Іспанію (переважно будемо оперувати текстом I частини твору). Нам важливо також дійти остаточного висновку - на чому заснований основний конфлікт твору й у чому полягає його філософський сенс та авторський задум. Крім того, ми узагальнимо своє розуміння поняття «донкіхотство» та зробимо висновок, чому Дон Кіхот - це герой з галереї вічних образів світової літератури.

IV. Аналітичне дослідження в просторі означеної теми

1. Узагальнення розуміння синтезу жанрових ознак у романі, широти філософського змісту твору

Учитель. Ми з вами повертаємося до початку нашого знайомства з романом Сервантеса «Премудрий гідальго Дон Кіхот з Ламанчі».

- Пригадайте, як сам автор визначив жанр свого роману.
- Проте, за оцінками мислителів, літературних критиків наступних століть, жанровим новаторством Сервантеса у «Дон Кіхоті» вважається його реалістичний характер. Як це пов'язано з реалістичністю твору?
- До яких художньо-композиційних новацій удається Сервантес для широти зображення іспанської дійсності?

2. «Маршрут мандрівок Дон Кіхота і Санчо Панси»

- Згадаємо схему-маршрут мандрівок Дон Кіхота за змістом I частини роману.

3. Уточнення й поглиблення розуміння головного конфлікту роману «Премудрий гідальго Дон Кіхот з Ламанчі»

- Наведіть приклади з тексту, які свідчать, що для більшості жителів сучасної Сервантесу Іспанії гроші, зиск, нажива є основними життєвими цінностями. З якою метою автор протиставляє цим прагненням пересічних громадян абсолютну безкорисливість Дон Кіхота?
- Які соціальні контрасти Іспанії кінця XVI - початку XVII століть ми спостерігаємо в романі про Дон Кіхота?
- Зробіть узагальнюючий висновок, у чому ж полягає головний конфлікт роману Сервантеса.
- Доведіть, що Сервантес глузує із сучасної йому Іспанії з метою пробудження благородства й безкорисливості у реальному житті,

збереження мрії про гідність і свободу людини та чисте й самовіддане кохання.

4. Дослідження ролі епізодичних персонажів у втіленні авторського задуму

- Що спільного цей герой має з іншими епізодичними персонажами, яких зустрічає Дон Кіхот?

Висновок: завдяки єдності й взаємодії персонажів у системі образів зі сторінок роману постає цілісна картина іспанської дійсності. На противагу більшості епізодичних героїв автор виводить образ Дон Кіхота, рицаря, здатного на високі почуття й героїчні вчинки, яким, на жаль, немає місця в житті.

5. Узагальнення в смисловій сфері жанрової специфіки роману про Дон Кіхота як філософського роману

- Як новаторство Сервантеса в створенні образів головних героїв та усієї системи персонажів вплинуло на філософський характер його найважливішого роману?

IV. Поглиблення та узагальнення учнівського розуміння поняття «донкіхотство»

1. Самостійна робота учнів

Завдання: узагальніть своє розуміння образу Дон Кіхота та породженого романом Сервантеса явища «донкіхотства», склавши «Кодекс честі «донкіхотів».

Донкіхоти» й «донкіхотство»	Є взірцем непохитності, вірності ідеї, стійкості й мужності
	Шляхетні, чесні й безкорисливі люди
	Доволі наївні й довірливі
	Люди, що не знають і не розуміють реального життя, а живуть лише мрією
	Самовіддано обстоюють ідеали добра і справедливості, незважаючи на численні й нездоланні перешкоди
	Потрапляють у смішні ситуації через незнання реалій життя
	Невиправні мрійники

2. «Кодекс честі «донкіхотів»

- Основа світогляду - наївний гуманізм і романтизм.

- Життєва позиція - активне втручання в життя відповідно до світоглядних позицій, захист усіх пригноблених та скривджених, прагнення встановити справедливість у всьому світі.

- Ставлення до людини - повага, незалежно від станової та майнової приналежності.
- Ставлення до політики - орієнтир на дотримання демократичних свобод та добробут людини.
- Ставлення до батьківщини - ставлення патріота, що прагне своїми справами уславити свою Вітчизну.
- Ставлення до жінки - культ Прекрасної Дами.
- Ставлення до літератури - захоплення рицарськими романами.

3. *Проблемна ситуація:* Як ви думаєте, чи потрібні в сучасному світі «донкіхоти»?

V. Дослідження популярності вічних образів Сервантеса. Дон Кіхот і Санчо Панса в різних видах мистецтва

1. *Проблемна ситуація:*

Тож продовжуємо наші міркування й спробуємо зрозуміти, чому цей дивак і безумець, долаючи простір і час, перетворився на героя, став «вічним образом» світової літератури.

2. *Словникова робота.*

«Вічні образи» - образи, узагальнююче художнє значення яких сягнуло далеко за межі їх конкретно-історичного змісту та доби, яка їх породила.

«Вічні образи» - ті визначні художні образи, які, виникнувши за певних історичних обставин, мають велике загальнолюдське значення, продовжують зберігати пізнавальну, виховну й естетичну силу.

- Наскільки, по-вашому, змінилося сприйняття образу Дон Кіхота з часів Сервантеса до сьогодення? Чому Дон Кіхот і його зброєносець є вічними образами світової літератури?

- Наскільки пророчими, на ваш погляд, є слова Мігеля де Сервантеса Сааведри:

*«Згордувавши світом шумним,
Він блукав привиддям глумним
Добрим людям на забаву
І, здобувши вічну славу,
Мудрим вмер, хоч жив безумним»?*

VI. Рефлексія

- У чому, по-вашому, полягає парадоксальність образу Дон Кіхота? Як ви особисто ставитеся до цього героя?

- Ким є Дон Кіхот особисто для вас: мрійником, диваком, безумцем, шляхетною людиною, блазнем?

Аргументуйте відповіді.

VII. Домашнє завдання:

Виписати цитати видатних людей про роман «Дон Кіхот», обов'язково вказуючи автора цитати (10-12 цитат)